

Oponentský posudok na habilitačnú prácu PaedDr. O. Wrede, PhD.
**Theoretisch-pragmatische Reflexionen zur interlingualen Übersetzung
ausgewählter Textsorten des Strafprozessrechts**
(Deutsch-Slowakisch)

Habilitantka predkladá spis v podobe monografie vydanej v renomovanom zahraničnom vydavateľstve Dr. Kovač (Hamburg, 2020, zaradená do Nemeckej národnej knižnice). Rozsahom impozantná (390 strán) a kvalitou unikátna publikácia nie je priamym počínom, ale reflexiou dlhoročných vedeckých aktivít habilitantky v oblasti teórie právneho prekladu i jej praktických skúsenosti ako certifikovanej úradnej prekladateľky. Keďže Dr. Wrede poznám, a jej profesijný rast sledujem od začiatkov jej štúdia, dovoľm si povedať, že monografia je tiež výsledkom jej osobnostných charakteristík: húževnatosti, perfekcionistického prístupu k výskumnej činnosti, rešpektu k vedeckým poznatkom a v neposlednom rade mimoriadneho pracovného nasadenia. Monografiu hodnotím podľa nasledovných štyroch kritérií:

1. Aktuálnosť témy a náročnosť jej spracovania

Habilitačná práca Dr. O. Wrede vstupuje do kontextu súčasného translatologického bádania veľmi aktuálne, a to nielen výberom témy, ale predovšetkým originálnym spôsobom jej spracovania. Preklad právnych textov predstavuje zložitý fenomén, ktorý si na rozdiel od mnohých iných druhov odborných textov nevyžaduje len jazykový prenos, ale vždy ide o transfer medzi dvoma právnymi systémami. Napriek spoločným základným atribútom, konfrontácia dvoch právnych systémov zákonite prináša isté divergencie v právnom štýle, ktoré sa lingvisticky premietajú do makro- i mikrotextovej roviny. Preklad na báze jednoduchej substitúcie nie je možný, lebo aj lexikálne identický právny termín v inom jazyku, resp. diatopický variant v pluricentrickom jazyku môže mať rôzne sémantické pozadie. Problematickosť transferu právnych textov si odborníci na právny preklad uvedomujú a pokúšajú sa formou vedeckých propozícií vytýčiť cestu na zvládnutie tejto náročnej úlohy. Habilitačnú prácu O. Wrede považujem za unikátny vedecký počín práve preto, že sa jej v konkrétnej jazykovej modalite podarilo tvorivo spracovať tieto myšlienkové konštrukty a pretaviť ich do hodnotného odborného diskurzu. Osobitne chcem vyzdvihnúť tie aspekty, ktoré monografiu habilitantky favorizujú medzi publikáciami podobného tematického zamerania: autorka reflektuje právny preklad v širokých interdisciplinárnych súvislostiach, teóriu výrazne orientuje na prax, zohľadňuje procesuálne aspekty právneho transferu, dôsledne

vychádza z konkrétnych textových žánrov trestného práva a ich funkcií v cieľovom jazyku, detailne kontrastívne porovnáva právne systémy Slovenska a Nemecka, lingvistické a translatologické úskalia právnej terminológie analyzuje na jazykovom páre nemčina – slovenčina a explikuje ich na množstve autentických príkladov, vrátane diatopických variantov rakúskej nemčiny. Zohľadnenie uvedených aspektov prezentované v kompaktnom monografickom diele má nesporný potenciál posunúť vedecký pohľad na transfer súdneho prekladu dopredu.

2. Úroveň spracovania témy

Významným pozitívom práce je aj fakt, že text je vystavaný ako premyslené rozvíjanie problematiky metódu deskripcie, analýzy, komparácie, syntézy, indukcie a dedukcie. Koncepčne sa monografia delí na 7 kapitol (*Právna komunikácia, právny preklad; Právo ako pojem z definitórneho aspektu; Trestné právo v systéme právnych odvetví; Trestné právo; Význam textovej klasifikácie pre právny preklad; Analýza vybraných textových žánrov z odvetvia trestného práva procesného a Textové žánre z trestného práva v prekladateľskej praxi*), ktoré navonok predstavujú uzavreté tematické celky, ale vnútornou štruktúrou sú zároveň inkluzívne prepojené. Pri generovaní poznatkov autorka striktne postupuje od všeobecného ku konkrétnemu a od teórie k praxi. Rámcové teoretické kapitoly sú vo svojej logickej postupnosti zostavené tak, že okrem úvodných informácií o úlohe súdneho prekladu v globalizovanom svete, deskripcie základných translačných modelov, úlohy a postavenia translátora v súdnom procese, poskytujú plastický a výstižný kontrastívny obraz o slovenskom a nemeckom právnom systéme ako takom. Neskôr sa ťažisko habilitantkiných odborných úvah presúva na odvetvie trestného práva, ktoré nadväzne konkretizuje v trestnom práve procesnom. Z translatologicky orientovanej teórie chcem vyzdvihnúť podrobnú analýzu rôznych prístupov k textovej klasifikácii so špeciálnym zameraním na klasifikačné modely právnych textov, ktorá tvorí dôležitú vstupnú bázu pre prekladateľskú činnosť. Za praxeologicky kľúčové a empiricky najviac prínosné považujem ostatné dve kapitoly venované podrobnej kontrastívnej analýze vybraných textových žánrov z trestného práva procesného (obžaloba, trestný rozkaz a rozsudok). Autorka v nich prekladateľom poskytuje plastický obraz o lingvisticky, terminologicky i kultúrne podmienených translačných problémoch.

3. Vedecký prínos práce

Monografia je neoceniteľným prínosom do teórie i praxe právneho prekladu. Z teoretického hľadiska je to obdivuhodná šírka odborného záberu, ktorý zachytáva problematiku právneho

prekladu z rôznych aspektov a pri tom zachováva jednotnú výkladovú líniu bez zbytočných digresíí. Tu sa naplno prejavila odborná fundovanosť autorky a jej schopnosť tvorivo, reflektovane a často aj polemicky spracovať množstvo sekundárnych prameňov domácej i zahraničnej proveniencie. Pragmatická rovina monografie je pre praktizujúcich prekladateľov prínosom mimoriadnej hodnoty. Autorka podrobne mapuje rozdiely v makro- i mikroštruktúre vybraných právnych textov, prináša dvojazyčné prehľady frekventovaných právnych floskúl, kontrastívne zostavené terminologické glosáre, vrátane upozornení na národné varianty v pluricentrickej nemčine, uvádza translačné riešenia terminologických diskrepancií, resp. lakún, sumarizuje špecifiká v lexikálnej a štylistickej rovine právnych textov, preferované prekladateľské postupy, stručne povedané všetko, čo translátor na realizáciu adekvátneho prekladu potrebuje

4. Formálna stránka práce

Odbornému a vedeckému charakteru habilitačnej práce zodpovedá aj formálna stránka. Citácie v texte a precízne vypracovaný zoznam použitej literatúry spĺňajú všetky platné citačné normy. Grafická prezentácia vo forme početných tabuliek, obrázkov a schém je funkčným doplnením verbálneho textu. Výklad je presný a zrozumiteľný a postupnosť otvárania tematických okruhov logická. Zvlášť chcem vyzdvihnúť kultivovanosť nemeckého odborného štýlu, ktorým je monografia napísaná.

Záver

Po zhodnotení relevantných charakteristík posudzovanej habilitačnej práce PaedDr. Olgy Wrede, PhD. môžem jednoznačne konštatovať, že svojou nadštandardnou úrovňou spracovania tak po obsahovej, ako aj formálnej stránke spĺňa všetky kritéria na habilitačné konanie. Dr. O. Wrede preukazuje potvrdila svoju odbornú erudíciu, vynikajúcu orientáciu v sekundárnych zdrojoch a schopnosť tvorivého, prierezového myslenia. Monografia predstavuje mimoriadny prínos pre teóriu i prax právneho prekladu tak v národnom, ako aj nadnárodnom kontexte.

Na základe povedaného jednoznačne odporúčam, aby bol PaedDr. O. Wrede, PhD. po úspešnej obhajobe **udelený vedecko-pedagogický titul docentka v odbore Prekladateľstvo a tlmočníctvo**

Nitra 15. 3. 2021

prof. PhDr. Daniela Müglová, CSc.